

EDINOST

Glasilno Slovenskega političnega društva za Primorsko

sv. odnosi je možno

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in interate prejema Opravištvo, via Terrente, »Neva tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu v via Terrente. »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Slovenci v gosteh pri Čehah.

Prvikrat se je dogodilo, da so Slovenci šli v tako velikem broju skupaj na obisk k bratom Čehom. — Iz Trsta, Ljubljane in drugod s Kranjskega, Štajerskega in celo iz Istre šlo je v petek gotovo blizo 300 Slovencev v Prago, da tam ogledajo prekrasno česko narodno gledališče.

V soboto zjutraj so dospeli naši rojaki na Dunaj, tam so jih čakale deputacije vseh slovanskih društev na Dunaju. Sprejem je bil v resnici presrčen. Slovanskega pevskega društva predsednik, dr. Lenoch, vrli Čeh, nagovoril je Slovence v českem jeziku in g. Ivan Hribar mestni zastopnik Ljubljanski, odgovoril mu je tudi po česko. Ves sprejem je bil nekda tako ganljiv, da so našim potnikom solze igrale v očeh.

Zvečer so dunajski Slovani na čast našim popotnikom napravili sijajen koncert, pri katerem se je na najboljši način razodevala slovanska vzajemnost. V nedeljo so potovali dalje in so dospeli v Brno, tam so jih sprejeli Čehi prav po bratovsko na kolodvoru, česki pisatelj Rebec pozdravil je Slovence v slovenskem jeziku, g. Hribar mu je odgovoril slovensko in česko, navdušenje je bilo veliko.

Zvečer bil je koncert v českej «Besedi», kder se je zbralo vse polno najodličnejših českkih rodoljubov. Slovence so tam na vse le mogoče načine odlikovali. Navdušenje je bilo nepopisljivo in petje Slovenskih Slavcev je prouzročilo najlepši učinek na Čeha. V slavnostnem govoru je gosp. Rebec slavil posebno nazočega prvega živečega sloven. pesnika, Simona Gregorčiča.

V ponedeljek pa so prišli Slovenci v Prago, kder je bil sprejem uprav

velikansk; prvaki českega naroda, ki so se združili v poseben odbor, so sprejeli obiskovalce na kolodvoru in jih odvedli v stanovanja. Uže včeraj so Slovence slavili v «meščanski besedi». Danes pa bode v narodnem gledališču Slovincem na čast slovesna predstava.

Reči se mora, da so Čehi ta pot sijajno pokazali, kako oni cenijo in ljubijo svoje slovenske brate, na naše potovalce gotovo napravi to potovanje nepozabljiv vtisk. Potovanje Slovencev v Prago je torej nepopisljive vrednosti tudi iz političnega stališča; s takimi obiski se mej brati bolj spoznamo, simpatije se množé in naš narod dobiva vedno večo veljavo pri drugih močnejših in mogočnejših naših bratih, katerih zdatne podpore tako silno potrebujemo. Tožbe so bile baš v novejšem času, da se Čehi in Poljaki vse premalo brigajo za nas, ki smo najbolj izpostavljeni in do neke meje so bile tudi opravičene te tožbe.

Vendar pa je treba pomisliti, kako težko politično stanje imajo Čehi še vedno in kako težko jim je doseči svoje zgodovinske, v starih zakonih uže zatrjene pravice. Ali Čehi so tako napredovali v vsakem obziru in so tako politično zreli, da se je nadejati, da pridejo do svojega cilja.

Ako se pa zdaj približujemo in ožje vezemo z našimi mogočnejšimi brati, toliko bolj moremo šteti na njih pomoč; treba uprav, da ves česki narod spozna važnost in težavnost naših pozicij, to pa se najlože zgodi po večkratnem občevanju mej nami in njimi, le na tak način je mogoče, da prešine solidarnost mej bratskimi rodi vso maso naroda, katera potem vpliva tudi na voditelje.

Iz tega stališča torej z veseljem pozdravljamo izlet naših Slovencev v Prago in želimo, da osobno občevanje

pusti najboljši in najtrajnejši vtisk na goste in na gospodarje.

Želimo pa, da ta obisk ne ostane zadnji, ampak da se še večkrat ponavlja, ter da tudi Čehi nam Slovincem vrnejo bratovski pohod. Vse, kar krepča slovansko vzajemnost, mora podpirati in širiti pravo slovansko časopisje in iz tega stališča se tudi mi veselimo potovanja naših rodoljubcev v zlato Prago in nekaterih tudi na grob sv. Metodija.

Naj ima to potovanje najlepši izid in še boljši uspeh!

Lajsanje.

(Konec.)

S kom naj bi se pa nadomestili? Ako se kde kaj vzame, tam manjka, tako bi bilo s somnji: manjkalo bi jih in plesoljubnim mladeničem in deklanam bi se po njih skomigalo, njuna srditost bi šestokrat bila velika in proklinjali bi morda celo onega, ki jim je to »zadnjo veselje« odvezel. Zato nam je biti opreznim svetovati zatretje somnje, ker navalili bi na se jezo krčmarjev, fantov in deklin, česar si vendar ne želimo.

Naše menenje o namestovanju ravnalo naj bi se, kakor smo uže zgoraj omenili, po narodnem reku »klin s klinom«; zatrtje bi radi videli šagre, ali ker uže plesomaniji ni mogoče se popolnoma ustavljati, svetovali bi kakor poprej, oživljenje plesov prirejevanih od kakega narodnega društva. Se ve, da bi ti ne smeli biti pregesti, vsako nedeljo, ampak po leti zadostil bi eden in po zimi, o pustu, morda kaj več, ko tedaj uže vse nori, kar potrpo zemljo tlačí. Zajedno pa prirediti bi se morala (navadno preden) predstava kake igre, vršilo naj bi se petje tako, da bi vsa zabava ne obstojala zgolj v plesu, ampak več v gledanju take predstave ali poslušanju petja, deklamovanja, godbe itd.

Na tak način bi se nekak jez postavil proti onemu raznarodovanju in nenrav-

nemu vedenju, ki se opazuje na sedanjih plesovih, prirejenih pod prostim nebom, kamor ima vstop plačujoče in ne plačujoče ljudstvo, dobro in moralno pokvarjeno, da pleše ali se zabavlja. Vstopnina bila naj bi kolikor mogoče nizka ter omogočila vhod tudi manj podkovanim mladeničem: mnogoveč biti bi morala nizka z namero, mladino odtujiti onim beraškim in sramotnim plesom, privaditi je k »stiskanju«, namreč k večej varčnosti; tako bi se tudi v naroden hlev pripeljalo mnogo ovčic, koje se sedaj nočejo udeleževati veselje, katere narodna društva prirejajo. Tako bi torej ne bil zatrt popolnoma ples, ampak namestovale bi ga zabave in konci plesovi, kojim bi bil smoter udeležence tudi nekoliko blažiti. Jez bi se tudi na tak način postavil zapravljanju in zametovanju težko prislužene denarja, ker ne bilo bi take prilike tu, prevelike svote zapivati in zakvartati.

Nismo zaman imenovali naš članek »lajsanje«, hoteč s tem zaznamenovati ne le način plesa, temuč tudi zapravljanje, popivanje, kvartanje, nemoralnost, občno pijanost, koji so s plesom sklopljeni in ki dajo povod raznim pobojem in celo ubojem. Le redkoma mine brez kakega razpora in slednjč pestenja in britev. V onej plesnej besnosti po plesu, ko so uže nakrcani slakega vinca, zbesede se nerredkoma in klepetajo in se pripravajo dokler ne pridejo do celega, namreč do poboja.

Ni tega ne trdimo, da je temu uzrok v prvej vrsti ples, ampak vino, ali tudi prvi ni ponajveč izključen; in znano je, da kdor smolo dlabi se osmoli. Zoprno postane slednjč čestitemu čitatelju moje modrovanje, ako ga še nadaljujem, zato je boljše, da v malo besedah končam. Ples, ponavljam, sam na sebi ni nič hudobnega, kakor tudi igra ne, ali posledke ima lahko žalostne; stavec je in vendar le zmiraj v navadi; okorenjen je zelo tudi v današnje družbo tako, da bi se vsi v obraz jeli smijati onemu, ki bi tirjal, da se popolnoma odpravi; prida pa tudi ni, kakor znamo, ker toži ga marsikdo, kar znači, da je hudoben, škodljiv. In zares znano je, da on kvari ljubo zdravje, kvari

PODLISTEK.

Izlet v Vipavsko dolino.

Spisal Levin.

(Dalje.)

Narodni čut in ponos se tudi izraža lepo v prebivalcih te srečne doline; v Ajdovščini se nahaja uže dvanajst let društvo «Edinost» ustanovljeno v lepem stanovanju in preskrbeno z raznovrstnimi knjigami in časopisi; v Trgu nahaja se izborna čitalnica, ki tudi pospešuje narodno zavednost in podaja svojim udom dušne hrane v knjigah in časopisih: razveseljuje slednjč obe društvi svoje ude preredujoč zdaj pa zdaj kako veselico. Okolo društev se zbira vlasti vipavska inteligenca ne izpuštvši ukažljnega kmeta.

Postavimo se sedaj na čestitega starca velkana, na hrib Nanos. Ta hrib je del Krasa, visoke apneniške planote. Zidanjajo se tu planote na severo-zapadu pod Triglavom, ob strani reke Triljice do Ljubljanske ter se široko razprostirajo do reškega zaliva, do visokega Snežnika (1796 m.). Hribovi so sploh vsi iz apneniških tvarin; vse polno je strmih hribov in velikih breznov. Prvi znamenitejši del takozvanega Krasa je Trnovski gozd, ki se razprostira na severno stran Čavna in drži skoraj do podnožja Triglava; sredi njega kipi v zrak obrasten Mrzavec (1406 m.);

dalje proti jugo-vshodu trga širi se Hrušica z Nanosom (1300 m.). Poglavitni vrhovi Nanosa so Nanos, nekoliko višja od tega sta Debeli vrh in Smrznica. Ono stran Nanosa začenja se dobre štiri milje dolga Pivška dolina.

Na jugu Vipavske doline se širi skaloviti Kras z stenami, brezdni in propadi; malo zemlje, ki si jo ubogi Kraševce more nabrati mej kamenjem in v en kraj donesti, da mu česa rodi, obdelano je prav dobro; niti ped je ne zastojni leži tako, da se mora pribivati tujih boljših in bolj zemljatih dežel le čuditi neumornej pridonosti trepežnega Kraševca, ki si zares v potu svojega obraza svoj kruh služi. Ako bi Kras bil kde na Ruskem, naredili bi iz njega drugo Sibirijo, kamor bi svoje prognanike pošiljali; ako bi Kraševce bil v posesti ogerske Puste, zval bi se srečnega ter jih z svojo občudovano pridonostjo spreminil v prelep vrt.

In vendar si zadovoljin, ti Kraševce veseli in blišči se ti radosti lice, ko pri mizi sedeč s prijateljem srkaš dober teran; ti ne mrmraš ni na zemljo ni na njenega stvarnika, potrežljivo prenašaš, če tudi te po dolgem dolgem mučnem delu na polju zadene nesreča, burja ti opustoši tvoja polja, toča poklesti pičli pridelek, suša vzame tvoji vsakdanji kruh — ajdo, turščico, ječmen, rež — ne mrmraš, ampak poprimeš se dela in sadiš in seiš dalje z upanjem, da se ti vsaj prihodnja letina obnese. Malo je res zemlje mej kraškimi skalami, ali kar je je, vedno je

v delu: jedno žito se požanje, drugo seje tako, da zemlja nikoli zaman ne leži.

Postavimo se torej na Nanos. Na zadnjem vršiču stoječ, nad Razdrtem, imaš uprav navpik pod seboj vas Razdrto; tu se odpira selo iz numulitskega apnenca, ki deli Pivko od doline reke Vipave. Ta globoka dolina, ki je začetkom prav ozka, širi se zmiraj bolj, in znižuje; na vshodu, na nekoliko višjej strani, stoji pod Nanosom vas Št. Vid in dol proti Trgu na levi strani Slap z sadjarsko šolo. Stoprav nad Vipavo se začenjajo aluvijalna tla, ki dajo tej dolini ono rodovitnost in miloto ozračja, ki jo razlikuje od ostalih kranjskih pokrajin: Vipavska dolina je v resnici glede ozračja najblažji del Kranjske (oziroma Goriške) samo da se na Goriškem sploh nahajajo prijetnejši in gorkejši kraji.

Severno stran te doline, kakor smo rekli, zapirajo hribovi Čaven in Hrušica, južno pa hrbiti iz numulitnega peščenca in apnenca, koji sezajoč v dolino, delajo — ta kraj tako idiličen in krasen.

Razgled, ki se ti podaja, ako stojiš na Nanosu, je čudoviten: ves nov svet se ti odpira. Na jugu belé se pred teboj kraške stene, mej kojimi zelené tu pa tam majhne šumice in polja. Ves obsut je Kras z vasmí, sredi katerih moli v zrak vaški zvonik, koji ti delajo tako prijeten ta pogled; vode po Krasu ne zapaziš, ker tu vlada suša, tem bolj se ti pa razveseli oko, ko zagreš v daljavi sinje adrijansko morje, na kojem švigajo tja in sem lehkí čolni in ponosno

plovijo morski velikani, ogromni parniki in z belimi jadrani gonjene ladije (baštimenti). Trst se nekoliko tudi vidi z Nanosu; razgled se ti pa razprostira na skalovito istersko obrežje z svojimi mestici.

Ako dalje tako motriš, zagreš proti zapadu beliti se avstrijsko Nizzo, Gorico in dalje furlansko ravan, vso prepreženo z rečicami, vasmí, trgl, mesti in polji. Na obrežju vidi ti oko »kraljico morja« sredi morja se vzdigujoče Benetke; proti vshodu se ti oko nasladije nad Kranjsko, lepo Kranjsko, obljudeno s tvojimi sorojaki; sredi nje se tu pa tam vzdiguje hribec in beli vasica, in uprav v središču dviga se ponosno ljubljanski grad.

Z veseljem v srcu in presunen vsklikneš tedaj:

In ta zemlja krasna
Dom je moj!

Ganen v srce občuduješ te zemeljske krasote; mej sabo primerjaš peščeviti Kras z rodovitno Vipavsko in Kranjsko, ki se ti razprostira v podnožju, vglobiš se v prijetno misli, srce ti prisega vedno ljubezen in zvestobo do občine in najslajše matere — slovenske domovine!

Vipavska dolina se torej razprostira od sedla pri Razdrtem ter seza do Zavodnje na Gradiškem, kder se reka Vipava steka v Sočo. Izvira ta reka v Trgu uprav na dvorišču grada Lanthieri. Kaj krasen je ta kraj! Izpod žive skale vre na dan bistra Vipava ter je koj pri izviru napeljana na nek mlin; nad izvirom pa je v skalo

zlati čas, šestokrat vzame navnemu človeku, vzlasti nežnega spola to, kar ga največ krasí, namreč neprecenljivo sramežljivost; trga iz uboze ga človeka denar ter ga meče nepotrebno strani. Ni toraj priporočljiv, pa vendar ni modro kar naravnost mahati in ga povsem iztrebiti, ker njegove korenine so preveč razširjene.

Kakor je dopuščeno česa govoriti proti slabim navadam in sploh proti korupciji, smatrali smo i mi za dobro, nekoliko besed zavreči o tem prisiljencu, obče znanem kvirijevcu dušne in telesne blagosti človekove. Ne mislimo sicer, da bi bili katerega sprebrnoli s temi besedami, ali storili smo svojo dolžnost: vsaj nekoliko opozorili smo onega, ki je plesu z dušo in telesom udan, na plesove mogoče slabe nastopke.

Dobro vemo, da je vsak članek, ki se v katerem časopisu objavi z namenom, poučiti mlo slovensko ljudstvo in je odtrgati kolikor možno od slabih navad, naj si bodo i najstarejši običaji (ako so slabi in škodljivi, dopuščeno je po njih mahati) sedanjega pohabljenega časa — velik bob v steno in enak bo tudi najbrže ta naš.

Upamo pa vendar, da glede na hude nastopke, ki plesovi tu pa tam na deželi vzbujajo, višja oblast nekoliko zajezi to navado; narodnjaki pa se pomudé prirejati letne plesu tudi za prostejši ljudstvo v narodnih društvih. Na tak način bi se v mnogih obzirih koristilo društvom samim, narodneje zavednosti in vdeležencem, ki so drugači izpostavljeni priliki mnogo denarja zapraviti. Tem ne bode morda naš glas — *vox clamans in deserto* — temuč k spodbujanju.

V resnici niso plesovi k nikakej koristi, ampak k mogočej škodi. S. Frančišek Saleški, ki nam je spisal prelepo knjigo: *Filotea polno lepih in k čednosti spodbujajočih nauk* (da bi jih le kdo poslušal), pravi nekde v svojej knjigi: — »Jaz ti ponavljam o plesovih, Filotea, to, kar zdravniki trde o »Champignon-u«: najboljši malo izdajo. Tudi najboljši plesovi niso kaj pridna«.

In s temi besedami naj končamo tudi mi mali članek, v kojem smo navedli svoje nazore, ki niso, kakor bi kdo sumil, plesu naravnost nasprotni, podpirajo pa in priporočajo ga tudi ne, vzlasti pa onega, kojega prirerajajo na kmetih na brijarjih ali na pesku in kojega smelo smemo krstiti. — lajsanje!

Levin.

Dostavek. Upamo, da smo s temi črticami zadostno izrazili svoje menenje o plesovih, ki se po deželi vsako leto snujejo. Koristonosni gotovo niso, tembolj pa škodljivi, zato pozivljamo na boj proti njim tudi druge slovenske liste, katerim je na srcu blaginja milega naroda. O priliki se pa morda mi sami še oglasimo.

voledna klet in prostor, obsenčen s košatimi drevesi. Tu se sedaj pivo toči.

Naj mi bude dovoljeno omeniti o nekem slavem gostu, ki je nekda v tem gradu prebival. Znan je, da so Vipavci, kakor sploh Slovani prav gostoljubni ljudje; dobro ti postrežejo, s čem imajo, namreč najrajši z rujnim vipavcem, s pečenko ali s kako drugo domačo okusno jedjo.

Oni slavni mož je bil Dragotin Goldoni, preosnovatelj igrokaza. Porodil se je v Benetkah leta 1707. ter končal svoje studije na vseučilišču v Modeni; v Padovi je sprejel i doktorat prava. Mnogo izkušnj in čudnih dogodkov se pripoveduje o njem. Mi hočemo tudi našim bralcem poročiti slednjega, ki se tiče grada Lanthierijevega v Vipavi.

Ko mu je bilo devetnajst let, šel je z svojim očetom, nekim dosta slovečim zdravnikom v Gorico. V Gorici in njenej divnej okolici je sprovedl nekoliko mesecev leta 1726.

Moj oče — tako nam pripoveduje sam Goldoni — prišel je nekoliko pred mano v Gorico, kamor sem jaz malo poznej iz Vidma došel, ter zdravil plemenitega svojega pacienta grofa Lanthierija, general-lajtnanta vojske cesarja Karla VI. in nadzornika avstrijskih vojakov na Kranjskem in v nemški Furlaniji. Jaz sem bil prav lepo sprejet od velikodušnega gospoda, ljubljena vse dežele. V Gorici nismo ostali dolgo, ampak šli smo v Vipavo (Trg), v prav prijeten trg in fevd grofove hiše

Društvo sv. Cirila in Metoda.

Kar smo silno potrebovali, to se je enkrat ustanovilo v središču naše mile Slovenije. Slovencem je pred vsem potrebno ljudskih šol slovenskih, in teh posebno na mejah in v takih mestih, kakor so Trst, Gorica, Maribor, Celje itd., kder se bije najhujši boj za obstanek našega naroda. Z novošnega šola se germanizacija in italijanizacija silno hitro vrši; kako torej to zaprečiti, ako ne po šolah, po slovenskih ljudskih šolah. Na dežli imajo Slovenci povsod uže slovenske ljudske šole; tudi na Primorskem jih imamo; ali v mestih, kder stanujemo mešani z Italijanci in Nemci, nam jih nočejo dati, ne dotični mestni zastopi, ne vlada, katera bi nam vendar lahko do njih pomagala. Treba torej, da Čehe posnemamo in da si naprej sami pomagamo, da si namreč ustanovimo sami ljudske in druge šole, kder so potrebne, kakor so to delali Čehi. Ako sami vzamemo inicijativo, bomo toliko ložeje dognali, da nam kesneje izdružujejo potrebne šole na vladne, oziroma deželne in občinske troške.

Zato pa veselijem pozdravljamo ustanovljenje vseslovenskega društva v Ljubljani z namenom, da pospešuje slovensko šolstvo. Osnovni odbor je te dni razglasil dotična pravila, ki slove:

Družbe ime in sedež.

§ 1. Družba sv. Cirila in Metoda ustanavlja se za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko (Goriško, Trst in Istro). Vodstvo in sedež ji je v Ljubljani.

Družbe namen.

§ 2. Družbe namen je vsestranski podpirati in pospeševati slovensko šolstvo na katoliško-narodni podlagi.

V ta namen družba za slovenske otroke napravlja in vzdržuje šole in otroške vrtove ali pomaga napravljati in vzdrževati jih, nastavlja učitelje, dovoljuje podpore in nagrade, izdaja primerne spise in knjige.

Dobava denarnih pomočkov.

§ 3. Družbeni denarni pomočki so: a) Doneski družbenikov, b) darila in volila, c) z oblastvenim privoljenjem narejeni nabori, d) prihodki od napravljenih besed zabavnih besed, zabavnih shodov, dramatičnih in drugih dopuščenih iger, beril in razlag.

Družbeniki.

§ 4. Družbeniki so: a) Pokrovitelji, ki plačajo jedenkrat za vselej 10 gl.,

c) letniki, ki plačujejo po 10 kr. na leto in e) častni udje, katere po navsetu družbenega vodstva izvoli velika skupščina zaradi njihovih zaslug za družbene namene.

Družbenik sme biti vsakdo, moški, ženska ali pravna oseba, ki se oglasi, da će izpolnjevati družbene dolžnosti.

Družbeno vodstvo jemlje te oglase na znanje in sme sprejem odreči, ne da bi mu bilo treba povedati zakaj.

Družba je ustanovljena, kakor ji je najmanj 20 pod a), b) in c) omenjenih družbenikov pristopilo. Dokler se pravilno družbeno vodstvo ne izvoli, oskrbuje ustanovni odbor vsa družbena opravila.

Družbenikov pravice in dolžnosti.

§ 5. Vsak družbenik je dolžan družbeni namen po svoji moči pospeševati, zlasti svoj donesek praviloma v začetku vsakega leta redno plačevati.

Pokrovitelji, ustanovniki in letniki imajo pravico prihajati na zbere tiste podružnice, pri kateri so; udeleževati se posvetovanja in glasovanja, ter nasvete staviti.

Pri velikih skupščinah smejo ustanovniki in letniki biti poslušalci. Častni dru-

Lanthieri na Kranjskem poleg izvira enakozvane reke.

Tu smo spovedli šestmesecev prav zadovoljni in veseli; tu so se vrstila obiskanja družih znancev, koji, ko so prišli večinoma skupno, bili so vsi gostoljubno sprejeti, pogosteni in po možnosti hranjeni; čestokrat se je videlo trideset patronov, zdaj v jednem gradu, zdaj v drugem. Ali grof Lanthieri je bil bolehen, zato ni šel v noben kraj, a sprejemal in pogostil vse. Ni sicer se mastil, vendar pa bogate in potratne gostije prirejal. Jaz se še spominjam »pečenke«, ki je veljala za jedno najmenitnejšo jed: bila je neka zmes iz več delov raznih živali: srnin, hobot, jelenov gobec ali cele teleče prsi i dr. potem zajec, fazani, raznovrstni ptiči (jerebice, drozgi itd.) in na vrhu so stali škrijanci in takozvani »beccafichi« (grmuše). S to bizarno kulinarso zmesjo se je kmalu postreglo... Potem pripoveduje o raznih izvrstnih vipavskih vinih; o čudnih posodi, s kjo se je napivalo in kojij se pravili »Gluck-gluck«, ki je čudno grgrala, ko se je iz nje pilo. Slednjč omenja, da se vedno spominja veselih dni, koja je tam užil. Dalje pravi, da je njemu, ki se je najrajši bavil z predstavljanjem igrokazov, grof Lanthieri ukazal narediti majhen teater, s kojim je društvo zabavljalo predstavljačoj svojo igro: »Kihljajoči Hercules«, ki je občno zadovoljnost zbudila. (Konec prih.)

žabniki in pokrovitelji imajo tudi na velikih skupščinah posvetovalno in glasovno pravico.

Podporniki se udeležujejo samo zborov svoje podružnice kot poslušalci. Vsi družbeniki prejemajo družbena razglasila pod uveti (pogoji), ki jih družbeno vodstvo ustanovi.

Izstop iz družbe.

§ 6. Vsak sme iz družbe izstopiti, kedar hoče, samo, da to prvomestniku svoje podružnice naznani; vendar mora letnično za tisto leto še plačati. Take, ki družbenemu namenu nasproti delajo, sme družbeno vodstvo izključiti. Proti taki izključbi se je moči v 4 tednih pri družbenem razsodništvu pritožiti.

Opraviteljstvo.

§ 7. Družbene reči opravljajo:

- velika skupščina;
- družbeno vodstvo;
- družbeno nadzorništvo in
- družbeno razsodništvo.

Podružnice.

§ 8. Podružnice se lahko napravijo v vsakem kraju, kjer je najmanj 20 družbenikov. Vsak družbenik mora pristopiti k jedni podružnici, katero si sam izvoli. Večja mesta se lahko razdele na več podružnic.

Podružnice načelnštvo.

§ 9. Vsaka podružnica si izvoli izmed svojih družbenikov prvomestnika, zapisničarja in blagajnika. Ti trije so podružnično načelnštvo. Ako je treba, izbere se tudi vsakemu po jeden ali več namestnikov. Če kateri njih odstopi, sme si načelnštvo za čas do prvega letnega zbora namestnika izmed družbenikov izbrati.

Podružničnega načelnštva pravice in dolžnosti.

§ 10. Podružnično načelnštvo sprejema družbenike, pobira njih doneske in posreduje mej družbeniki in družbenim vodstvom. Ono pošilja vsacega pol leta zapis pristopivših in odstopivših družbenikov in pobrane doneske družbenemu vodstvu. Temu naznanja tudi podružnične sklepe in želje in mu podaje, ako zahteva, poročila in svoje mnenje.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesarjev rojstveni dan se je večeraj po vsej obširnej državi jako slovesno praznoval z božjo službo, streljanjem, kresi in raznimi ljudskimi veselicami. V Trstu tako velikanske patrijotične pojave še ni bilo, kakor na predvečer cesarjevega rojstvenega dneva. O tej poročamo obširneje na posebnem mestu. — Cesarstva obitelj je ta veseli dan praznovala zbrana v Išu.

Delegaciji se skliceta, kakor se z Dunaja poročajo, proti koncu meseca oktobra **Minister zunanjih zadev, grof Kalnoky** se je 17. t. m. poslovil v Varzinu od Bis marka ter vrnil na Dunaj.

Šolske hranilnice se imajo tudi v Avstriji uvesti, ker imajo dober vseh državah, v katerih so doslej uvedene. Dotična pravila je vodja poštnih hranilnic užetrgovinskemu ministru predložil v potrjenje. Izreči ima sedaj svoje menenje še naučno ministerstvo, od katerega je ta zadeva odvisna.

V Bosni se je 9. t. m. izvršila prva civilna smrtna obsodba, ker doslej so sodila zgolj vojaška sodišča. Obsojeni je bil Turek, ki je zaradi neke dedščine umoril svojega popolu brata. Obsodilo ga je sarajevsko okrožno sodišče k smrti; višje sodišče je vso zatožbo še enkrat pregledalo ter sodbo prve stopnje potrdilo in potem jo je ministerstvo predložilo cesarju, ki je tudi potrdil. 8. t. m. se je hudo delcu prebrala smrtna obsodba, ki je jokajoč poslušal in prosil, naj se še enkrat brzojavi cesarju, da ga pomilosti; to se je tudi zgodilo, a brez uspeha. Turek se je smrti tako bal, da so ga morali peljati na morišče, kamor je napolu mrtev dospel. Obesili so ga, a polnih sedem minut se je z smrtjo bojeval. Nobeden Turek ni prišel gledat, ko so grešnika obešali.

Vnanje dežele.

Angleški prestolni govor pri zaključenju državnega zbora nazlaš, da Mahdijeva smrt kraljici skoraj gotovo omogoči, da z manjšimi težavami izvrši vladarske dolžnosti nasproti Egiptu in da red v Egiptu na trdno podlogo postavi. Razmere do družih držav so prijateljske. Z Rusijo še

trajajo dogovori zastran meje države avfganskega emirja, kraljičinega zaveznika; upati je, da se k malu ugodno dovrše. Vlada se prizadeva, da dobro utrdi severno mejo Indije za varnost indijskih podanikov.

Turške vojne ladije so od vseh strani zaprle otok Simis, ki leži blizu azijskega obrežja. Pravijo, da zaradi ljudskega štetja, resnica pa je, da so to storile zato, da vzamejo otoku privilegije, katere je doslej užival. Moški imajo opravke zunaj otoka, ker se pečajo z lovom morskih gob. Žene in otroci pa vsi prestrašeni begajo v gore. Če bo otok še dalje zaprt, bati se je lakote. Otočani so se pritožili velevlastim ter prosili, naj one posredujejo. Grška vlada se je v Carjigradu potegnola za otočane, kateri trde, da je vsega tega kriv rodoški mutesarif, ki kristijane smrtno sovržal.

Cavfyanskem prašanji poročajo 14. t. m. Agence Havas, da je ruska vlada angleški zastran Zulfikarske soteske storila preulog, ki se skoraj gotovo sprejme. — V spodnjej angleški zbornici pa je 14. t. m. izjavil Churchill, da dolžnosti avfganske mejne komisije še niso izvršene, ali vlada goji upanje, da se ugodno rešijo točke, ki so še v prepiru.

Španska i nemška vlada ste prišli navskriž. Nemčija je namreč zasedla en karolinski otok, španski ministerski svet pa je sklenol zoper to protestirati in poslal iz Manile dve vojni ladiji proti karolinskim otokom, da varujeta španske pravice.

Iz Kahire se 17. t. m. poročajo, da je bil Mahdijev nastopnik Abdulah pri necem uporu v Kartumu 26. julija umorjen.

Iz Masavaha je dobila »Agencia Stefani« v Rimu poročilo, da sta iz tega mesta odpotovala Markopoulo bej, tajnik polkovnika Chermiside, in egiptovski namestnik, da sta abisinskemu generalu Rasaluli nesla poročilo Chermiside-a glede otebe Kasale. Rasalula je o tej zadevi ugodno odgovoril italijanskemu polkovniku Saletli.

Zanzibarski sultan je nepogojno pripoznal vladarstvo nemškega cesarja v vseh deželah, katere so Nemci posedali. Vojaki in uradniki zanzibarskega sultana so uže zapustili omenjene dežele in sultan je dal ukaz, naj se mir ne kalí.

V Anamu francoska vlada dela priprave, da to kraljestvo vzame pod svoje pokroviteljstvo, kakor je storila s Tunisom.

DOPISI.

Z Vipavske doline dne 15. avgusta. — (Shod i somenj pri Materi božji v Logu.) — Da je vsako leto na veliki i na mali šmarin dan shod i somenj pri cerkvi Mater božje v Logu, to zna ves svet, da pa se pravice teh somnjev kratijo, tega ne ve ves svet. Torej malo pojasnila! Letos je uže drugo leto, kar se morajo somenj obiskujoči trgovci (kramarji) ukazu gosp. vipavskega dekana podvreči, to je, da ne smejo mej sv. mašo od 10 ure prodajati, in da somenj sploh ne sme dalj, nego do tretje ure trajati. V več krajih Kranjske i Primorske so somnji v nedeljnih i praznikih, kder se nekajeno od cerkvenega nadzorstva tudi mej časom maše kupčeva. Tu ti pod nadzorstvom rajncega dekana gosp. Grabrijana se je kupčevalo, sedaj pa ne. Jako čuden se zdi ta novi ukaz prodajalcem, še bolj pa kupovalcem, kajti dosti ljudstva iz okolice, ki je službo božjo doma opravilo, pride na somenj z namenom, da si v hitrici potrebne reči nakupi in da je do poljan uže zopet doma. Ti pa se varajo, ker mej mašo ne morejo nič kupiti, torej morajo čakati čez poljan, da se konča maša, ako jim drago, ako ne — naj store drugače. Ta novi ukaz ne vpliva nič dobro niti prodajalcem niti ljudstvu, vprašati bi bilo, iz kakšnega namena je gosp. dekan ta ukaz izdal. Lansko leto se je še celo govorilo, da želi gosp. dekan te somnje odpraviti, kar se mu pa ni posrečilo. Gotovo bi pa tudi z odstranjenjem teh somnjevanj stan cerkve v materijalnem obziru opešal, ker ljudje so vajeni na te somnje in tudi večji del zaradi teh dohajajo. Nadejati se je, da gosp. dekan to stvar pri starem pusti, ker tako boše boljše na vse strani.

S Kanalskega, 16. avgusta. — V mnogih časopisih sem bral vabilo k veselici, katero prireje dijaki dne 23. avgusta v Vipavi. Prepričan sem, da občinstvo z veseljem pozdravlja razglasilo. Zamolčati pa ne morem, da tudi navdušeni rodoljubi našega okraja niso zaostali za drugimi okraji, dasi se poročajo iz Kanala tako reko, da se vé komaj spominjati človek, ali se

je kdaj kaj pridedilo ali ne. Odkar se je razširila omenjena novica, doni mi na ušesa od vseh strani pohvala in priznavanje blagega namena, kojega pospešuje navdušeno dijaštvo. Poprašuje in pozveduje se, da je veselje. Vem, da se jih iz gotovih vzrokov ne udeleži slavnosti toliko, kolikor bi bilo pričakovati. To ne dá toliko. Saj udeležba ni sveta dolžnost, kdor kupi vstopnico, pospešuje krščansko odgojo nedolžnih otrok. Mladost sploh je prihojnost, a tudi slovenska mladina je slovenska bodočnost. Rešimo torej nedolžnost iz krempelj običajne odgoje, — izročimo jo v varstvo blagim srcem, katera jo podučujejo krščansko, v vzgledom, vstrajno in uspešno; srcem, katera gojencem brez dvombe vso srečo žale, srečo, katero more podati komu svet. Ni mi prezreti narodnosti, radi katere se razgreva zolj mnogih v našem stoletju živčih. Vsak človek ljubi po naravnem nagnibu svojo domovino in svoj narod. A žalbog, da vidijo nekateri v posluževanju tujih jezikov, kder ne bi bilo treba, velik ponos. Taki ljudje so prepričani, da jih nevedši sosedje oblažujejo in visoko česte, kar je tudi istinito. Tak človek govori mej udi svojega naroda najrajši tuj jezik, dasi ga kvari časih barbarično. Tuj jezik mu je jako priljubljen in z jezikom priljubljen se mu polagoma vse tuje naprave in znamenitosti, kar je domačega, narodnega, to mu je vsakdanje, navadno in le tuje je obžudovanja in vse česti vredno. Naravno, da tak je mrzel za svoj narod, skazuje mu v besedah in djani malo ljubezni in po mojem mnenju je tak človek izdajalec lastne krvi in noče trpeti s trpečim sobratom, ampak ponauša se v volčej koži mej sovražniki lastne krvi. Tak človek je hujski bič lastnej krvi, nego bič najkrutejših sovražnikov. In tega se je bati, da mladost naše krvi ne prestopi v sovražnikov tabor in da bo, mesto steber dvigajočemu se posloplju narodnega zavedanja, rušiteljica mejebojnosti in vedno tesnejše zveze. Velika je ljubezen do bližnjega, sploh do naroda samega in odlična je misel moža, da se ustanovi zavod, kder bi se mladina pridno in poživalno vzgojevala. Tu naj bi se dejansko pokazala ljubezen do bližnjega, do naroda samega. Žrtvuj brate! in rešil boš tudi ti marsikoga postopanju in razposajenemu živjenju, pridobiš ga za vzvišeno delovanje in če ti ne boš videl sadu, vzgledovali se bodo potomci po tebi, obžudovaje sijajne posledice in vseh tvojega žrtvovanja. Ustanovitev zavoda je kal, položen v zemljo. Tu treba zalivati in oskrbovati in vstrajno gojiti in tvoja podpora, brate, je vogelni kamen, kateri opraviča vestno nalogo, da se posloplje ne zgrudi. — Zabredel sem, cenjeni bralec, vedi pa, da vedoma in radovoljno. Nazaj torej k rojakom — — — b Kanalcem. Vse hvale so vredni, da ga ni moža, kateri ne bi se bil vpognol, ko se mu je ponutila vstopnica. Slehra brez izjeme je bil Samarijan. Žrtvovali sta, vrli rojaki, pri tej priložnosti, a srčno željo gojim, da bi se i pri drugih prilikah enako obnašali — Izrekam Vam torej, v imenu vseh dijakov, posebnost onih, kateri so veselico osnovali in kateri sodelujejo, presrečno hvalo, da ste tudi Vi nekaj zrn donesli h kupu, iz katerega dobomo okusnega kruha. — A tudi Vam, ki ste potrkali na marsikatera vrata mesto dijakov, kličem v imenu dijakov: Srčna hvala! Bog povrni vsem stotero! Živeli Kanalc!

Rojak.

Domače in razne vesti.

Visok gost. Cesarjevna Stefanija se pripelje torej v ponedeljek prav gotovo v Miramar z mnogim spremstvom. V gradu Miramaru je uže vse pripravljeno za sprejem visoke gospe. Oč včeraj naprej je zaprt park in grad za obiskovalce in to do nove naredbi in te dni se tam ustanovi tudi posebni poštni in telegrafni urad.

Imenovanje. Minister za bogočastje in nauk je imenoval dra P. Tomasina za verskega učitelja na c. kr. državnej realki v Trstu.

Tržaške slavnosti za rojstveni dan cesarjev. Trst je to pot osvetil svoje lice; avstrijski patrijotizem ogromne večine Tržaškega prebivalstva se je pokazal v najlepšem svitu; omolknilo je Lahonstvo, ni se upalo na dan in iredenta, ki išče le temote in skrivnih potov, poskrila se je v najtemnejše kote.

V ponedeljek, predvečer rojstvenega dne presvitlega cesarjaja uže precej po Ave Mariji začelo streljati po vsej okolici in to je bilo znamenje, da so po vsej okolici naši vrli Slovenci razsvetlili svoje hiše in tu in tam so se videli tudi kresni in rak-te po v šavah. Ob pol 8. je išla vojaška godba iz kasarne obdana od nosilcev svetilnic in za godbo na tisoče ljudstva. Mej tem so se zbirala vsa patrijotična društva na dvorišču velike kasarne, zbralo se je okolo 2000 ljudi. Ko se je vojaška godba vrnila v kasarno, to je kmalo po 9. uri, odšel je slovesen spreved iz dvorišča kasarne v tem le reou: veteranska godba, potem

kakih 300 veteranov z svetilnicami, za ujmi mestna godba, potem fakinsko društvo se zastavo in kakimi 60 svetilnicami, potem društvo Unione Operaia se zastavo in kakimi 80 svetilnicami, na to društvo Sokol se zastavo in 40 svetilnicami, se Sokolovim monogramom, 40 Sokolov je bilo v polni opravi, kakih 50 drugih je imelo le znamenja. Na to so prišli pevec (na 200) pod vodstvom g. Steleta in obitani od baklonoscev. Zdej se le se je prikazala prekrasna zastava delalskega podpornega društva, obdana od častne straže, za zastavo je šel odbor društva in za odborom kakih 500 do 600 udov v vrstah po 4 in 4, na straneh pa so nosili poverjeniki in nadzorniki prekrasne steklene lampjone v narodnih barvah, bilo je teh lampjонов okolo 80; za del. podp. društvom je šlo potem tržaško podporno in bralno društvo in naposled drugo slovensko občinstvo; spreved je narasel, ko je prišel na ulico, na blizu 4000 ljudi, in to ljudstvo je bilo skoro samo slovensko, kajti veterani so večnoma Slovenci, fakinsko društvo je čisto slovensko, Unione Operaia pa ima več nego polovico Slovencev, torej od 4000 ljudi je bilo gotovo 3500 Slovencev, kar s tem konstatujemo, da se nam ne bode očitalo, da smo tujei v Trstu.

Velikanski vtisek je napravil ta veličastni spreved v širokej ulici Torrente, kakih 500 svetilnic plamenic, na stotine bengaličnih ognjev, ljudstvo navdušeno, dve godbi, močen pevski zbor; slišati to p-tje, dve godbi in klice ljudstva, katerega se je bilo nabralo na tisoče ni tisoče od ulice Torrente, po vsej korsi do velikega trga — vse to je moralo napraviti tudi na Lahone globiok vtisek. Kaj takega se je v Trstu videlo le reukokrat, ali toliko navdušenja morda še nikdar ne.

Spreved se je premikal iz Via Torrente po korsu na borsni in veliki trg do namesništva, kder se je ustavil. Na borsnem trgu je razsvetlila spreved električna luč, ki je bila zatrjena v stanovanju društva »Avstrija«, tu in tam so bila razsvetljena tudi okna, sploh pa je vladal nepopisljiv entuzijazem. Pred namesništvom so se vsa društva postavila v red, godbe, zastave in pevec stopili v središče in najprej je nagovoril predsednik veteranov veterane v nemškem jeziku ter jih pozval, da zakličejo trikratni »živo« na cesarja Fran Josipa I. Ogromni »živo« je bil odgovor. Na to je govoril predsednik Unione operaia v enakem zmislu v italijan-kem jeziku in zopet so se razlegali Evviva in živioklici. Nagovoril je Slovence predsednik delal. podp. društva in za njim podpredsednik »Sokol«, katerima ogovoroma se je občinstvo odzivalo z več sekund trajajočimi živioklici. Ko so klice potihnoli, začeli so pevec cesarsko himno v slovenskem jeziku, katero so avakrat ponavljali; mej petjem je bilo vse občinstvo odkrito in zastave so bile vse nagnene — res venčasten prizor, katerega so razsvetljevali bengalični ognji v slovenskih barvah.

Spreved je potem šel dalje po glavnih ulicah do Villa Necker, kder stanuje vojaški poveljnik. Tam ste obe godbi igrali cesarsko himno in potem se je ves spreved zopet vrnil skoz veliki trg nazaj pred kasarno, od koder so se društva razšla v svoja stanovanja. Ves čas spreveda je bilo tako vpitje, da se je od daleč slišalo, kakor kak močonen vihar. Naše ljudstvo je zopet pokazalo, da je tukaj, da je navdušeno za svoj rod in za skupno domovino, posebno pa za svojega cesarja. Vse to pa se je vršilo v najlepšem miru, pri tak-j gneči ni bilo najmanjšega nereda, kar zopet dokazuje, da Slovenec ljubi red in da slovenska trobojnica nikogar ne draži, ako ne onih, proti katerim vlada ni dolžna obzirov.

Včeraj na rojstveni dan cesarja se je pa uže na vse jutro ob 4. uri začelo streljanje na kastelu s kanoni, po vsej okolici pa s topiči. — Ob 8. uri je bila pri Sv. Antonu slovenska sv. maša, katere so se udeležili veterani se zaustavo in godbo; ob 9. pa je bila pri sv. Justu pontifikalna sv. maša, katero je bral sam milostljivi gosp. škof z veliko asistencijo, in katere so se udeležili vsi konzuli tujih držav in vse oblastni je v velik-j paradi. Vse ladije v našej luki so bile v zastavah, prav tako vsi konzulati.

Zvečer je imelo društvo »Austria« v Dreherjevej, prekrasno očičenej lopi veselico, katere se je udeležilo k ljubu slabega vremena do 4000 oseb iz boljših in prvih krogov tržaških, mej njimi najlepše tržaške dame. Godlisti dve godbi, vojaška in civilna in okolo 10 ure so začeli ognjemeti, kakoršnih se vidi le reukokrat. Zastopane so bile na tej veselici različne narodnost, počastili so jo tudi zastopniki tujih vlad, s kratka: veselica je bila velikanska in trajala do jutra.

Na tak način je Trst zopet osvetil svoje lice in pokazal, da bi se dalo tukaj v miru živeti mej Slovenci in Italijani, da le vlada pokaže eneržijo proti izdajalskej iredenti.

Slavnost delalskega podpornega društva. V nedeljo bode to društvo na posebno slovesni način obhajalo rojstveni dan svojega visokega pokrovitelja in pa obletnico blagoslovljenja

svoje prekrasne zastave. Ob 8 uri bode sv. maša pri sv. Antonu novem, k tej maši vabi društvo vse svoje ude in vsa druga slovenska, pa tudi italijanska patrijotična društva, katere je povabilo še s posebnimi pismi. Želeti je, da se te cerkvene slavnosti udeleže tudi mnogi okoličani in okoličanke, zadnje v prelepej narodnej noši. Okoličani naj torej ne zamude te lepe in za naš narod pomenljive slavnosti. Zvečer ob 7 uri pa se začne veselica v gledišču Fenice. Nadejati se je, da tudi veselico obišče vse polno sveta iz Trsta in okolice. Slovenci, kar ste pokazali v ponedeljek, pokažite v nedeljo še enkrat, da vas namreč družji ena majka in da Vam je mari čest svojega naroda!

G. Ivan Petrovič, filolog iz Peterburga je prišel te dni v Trst, kder ostane dalje časa zaradi jezičnih študij.

Hišna preiskava in zapor. V ponedeljek zjutraj je bila pri šest osebah v Trstu hišna preiskava in moralo se je kaj posebnega najti, ker so vseh šest zaprli. To so ti le gospodje: Ivan Longhi, trgovinski opravnik; Josip Bratos, načelnik pevškega društva »Sinico«; Fran Savorgnan, stavec v tiskarnici C. Amati; Virgil Borgo-Carati, malar in brata Josip in Peter Grusovin, trgovska pomočnika.

Razpisana je služba poštarja v Komnu. Letna plača f. 880. Prošnje je uložiti pri tukajšnej poštnoj direkciji.

Dijaške veselice v Vipavi se udeleži tudi deputacija tržaškega »Sokola«, in kakor se sliši, bode sploh dijaški shod v Vipavi letos jako živahen, kakor je le želeti in pričakovati, kajti čas je, da se začne naša mladina zopet kaj živahnejše gibati.

Herpetjska železnica. Razpisano je znanje te železnice in se imajo oferte uložiti pri ministerstvu trgovinstva do 17. septembra.

Lahonsko. Naši lahončiči so se te dni kar poskrili, nekateri so šli celo na »frišno«, ali pri vsem tem so nekateri po hotelih in kličmah silno zabavljali na patrijote. — Neka uže precej stara frajlica pa, sestra nekega magistratovega arhitekta in hči nekega služnika pri steklarskej firmi S., je bila včeraj tako jezna, da je iz svojega stanovanja Via Canal grande št. 9. IV. nadstropje kar zaporedoma pljuvala na veterane, ko so šli mimo v slovesnem sprevedu.

Nadzorujte otroke! Otrok od še ne oveh mesecev, po imenu Filomena Kumar v ulici Sporcavilla št. 1. je včeraj sam v sobi mirno v zibelki spal. — Pride pa do njega velika podgana in mu ves obraz strašno razgloca, otrok brez nosa brez ustnic vsega krvavega odnesli so v bolnico. — Starši, malih otrok se nikoli ne pušča samih! 5 letna Ana Novak se je na ulici Sv. Ciprijana igrala ter tako nesrečno padla, da so je prinesli domu na pol mrtvo. — Močno pobila sta se tudi 10 letni Jožef Kozlovič in Jožef Višnjavec, oba pri igranju.

Okoličani in magistrat. Danes je bilo pet mož iz Lonjera pri magistratu, da prisežejo kakor poljski čuvaji. Načelnik magistrata in znani asesor Pimpach sta zahtevala, da prisežejo po italijansko, ali vrli Lonjerci so izrekli, da ne prisežejo drugače nego po slovensko in ker se g. vodja ni hotel vdati, zapustili so urad s protestom, brez da bili prisegli. Okoličani! posnemajte vsi vrle Lonjerce!

Tržaške novosti:

Umrla je te dni jako znamenita osoba, sicer nizkega stanu, ali v Trstu jako poznana, bil je to Ivan Kalac, vratar mestne bolnice, uže 68 let star, lep velik mož se gvo brado, dolgo do trebuha, rodoma iz Cicarije, ki ni nikoli pozabil svoje domovine in je najrajše govoril hrvaščino, ker italijanščine ni niti dobro znal, akoprem je bil celih 28 let vratar mestne bolnice. Mož je bil povsod znan in pri ljudstvu jako priljubljen, kar je dokazal posebno njegov jako lep pogreb, katerega se je udeležilo vse polno ljudi raznih stanov.

Strašen umor. V soboto je šel okoličan Ivan Marija Hrovatin, 42 letni zidar iz Kolonje se svojo ženo v Koper. Dobre volje se je vrnil nazaj. On pa je imel uže stare prepire z svojim bratrancem in sosedom, Ivanom Marijo Hrovatinom vulgo Babek, 38-letnim zidarjem, kateremu je bil nekda tudi zavidljiv, ker si je boljše pomagat nego on, in ker ste nadalje posebno ž-ni obeh bili v hudem prepiru, katerega je še posebno netila žena prvega. V soboto vrnošči se domu iz Kopra je prvi zopet neke babarije zvedel, žena njegova pa ga je naščuvala protisvojemu bratrancu; gre torej pred hišo prvega, kateri precej pride, nič slabega ne sluteč. Ali komaj stopi pred prag, ko ga Ivan Marija Hrovatin kar molčeč z nočem prebode, ter ga v treh krajih smrtno rani. Ubožec se zgrudi na tla, morilec pa zbeži, kakor kajn. Ranjenega so precej odnesli v bolnico, kder je umrl še tisti večer; ubežnega morilca pa je policija našla skritega v nekem hlevu, tam pod Opčnami, ter so ga pripeljali v zapor. To je v kratkem uže drugi ali tretji slučaj v okolici.

Nam da ta stvar misliti in uzroka

tolike surovosti iščemo le v lehkoživenji in pijanosti.

Okoličani! snujte društva zmernosti, snujte čitalnice in gospodarska društva, to vas reši hude nadloge.

Ubežnik. G. t. m. je od garnizije v Trstu ubegnil 24-letni podčastnik Angelo Ghenga iz Kotora.

Samomoril. Ivan Planišček, klanfer rodoma Gorican, 33 let star je predvečerajšnjem popoludne šel v gozdič borovcev pod sv. Alojzijem, tam je pil iz neke male steklenice še precejšno množino žvepljene kisline. Komaj pa je popil smrtonosno tekočino, je uže začel neusmiljeno upiti; upitje je slišal varuh gozdiča in ko vidi moža na tleh zgrudenega, hitro teče po stražnike; v 10 minutah so uže bili stražniki na mestu in k malo za njimi so prišli tudi slugi iz bolnice z nosilnico. Odnegli so samomorilca v bolnico in tam so vse mogoče poskusili, da bi ga zopet ozdravili, ali vse zastoj; ob 9. uri zvečer umrl je v največji muki. — V nekem magazinu petrolja pri sv. Savi, poleg Skeđinja, našli so za vrata obešenega nekega uže stari-kastega moža, kakor se sliši bil je to nek 55 letni trgovski agent, ki je stanoval pri Sv. M. Magdal. spodnji, in kateremu se je godilo zaonji čas jako slabo. Pravijo, da je zapustil tudi družino. Samomoril se vsako leto bolj množje, posebno tukaj v Trstu; to je najboljši termometer za stanje moralnosti, pa tudi materijalne blagosti.

Policijsko. 22letnega fakina Josipa F. iz Trsta je policija zaprla, ker je neusmiljeno pretepal svojo 71letno mater, stanujočo v ulici Media št. 296. — 17letno služkinjo Fraudščiko K. iz Križa so zaprli, ker je ukrala svojej gospodinji f. 17. — Zaprla je policija nekega fakina, ker je pri njem našla ponarejene dvajsetice, katerih sploh vse polno kroži po Trstu. — Zaprla je policija tri Dunajčane, ker so bili po dunajski policiji iskani zaradi vojaškega begunstva in falsifikacije dokumentov, potem dva rokodelca iz Trsta zaradi tatvine in sleparije, nadalje tri možke in 2 ženski, ker so uže enkrat izgnani iz Trsta povrnoli se sem in kakih 6 potepinov zaradi pouličnega razsajanja.

Izpred porotne sodnje. Pismonoša Jakob Marusič iz Opatesela je bil te dni obsojen na 8 mesecev ječe zaradi zlorabe uradnega poslovanja, ker je namreč mnogo pisem ukradel z namenom, da iz njih vzame morda nedeklariran denar. — Včeraj se je začela obravnava proti onemu Andreju Zegu iz Koprive, (v Trstu kakor kmetovalec uže več let naseljen). Zatožen je, da je mej Komnom in Nabrežino ubil svojo ljubico Jožefo Kri, rojeno v Smarjah. Zega taji trdovratno in je jako biadnokrven. Okoliščine in priče govore proti njemu. Obravnava bode še le jutre končana in natančneje o njej bomo poročali v soboto.

Iz Škednja nam poročajo, da je tam sinoči toča še ono malo prišelka, kolikor ga je še ostalo po toči v spomladi, popolnoma vničila. — Toča je sinoči bila tudi po drugih krajih okolice, pa ni napravila toliko škoda, kakor v Škednju.

Tržaški Lahoni v Ljubljani. V novejšem času gre vsako leto prav dosti Tržaških Lahonov v Ljubljano na zrak; največ jih odide od tukaj v Ljubljano, kadar slutijo, da bode v Trstu kaka patrijotična demonstracija. Včeraj so v Ljubljani imeli, kakor vsako leto na rojstveni dan cesarja, vojaki poleg kolizeje slovesno sv. mašo. To mašo je gledalo od daleč tudi kakih 10 tržaških Lahonov in večina je gledaje naše vojake, kar na glas zabavljala zoper uniformo, zoper zdrava lica naših vojakov in zoper njih brabrost. Ali ni to drznost in neumnost ob enem. Se vsakokrat so naši vojaki italijanskim pleča namazali; pa si upajo ti Lahoni zabavljati, češ, da naši vojaki niso brabri. Kaj pa ko bi take pobaline slišal kak gorenjski fant? Vseh devet naenkrat bi čutilo njegovo pest!

Iz vagona skočili je zadnji petek ob 6. uri zvečer na ljubljanskem južnem kolovozu neki dijak. Namenjen je bil na Gorenjsko, a je po pomoti sešel v brzovlak, ki odhaja malo pred gorenjskim vlakom v Trst. Ko iz vagona pogleda in uvidi svojo zmoto, vrže najprej svojo prjago skoz okno, potem pa skoči še sam za njo. Zgodilo se mu ni nič, da si je brzovlak že precej hitro vozil, a zagovarjati se bode imel zaradi prestopka železniških predpisov pred policijo.

Iz Ajdovščine nam pišejo: V noči 14. t. m. opepljali so v ječo starega oženjenega moža J. B., iz Gorenje pri Ajdovščini doma, zaradi oskrunjenja malih veklet od 5—6 let. Grdoba! Prav tisto noč je v malej luži utonil stari mož F. N. iz Grivič pri Ajdovšni. Šel je na Ustja, tam se dobro naskal in nazaj gredoč se je zvrnil z obrazom v majhno lužo in tam se zadušil. Rekli so mu zaradi njegove šalivosti in zgovornosti »dohtar Cipulati«.

Krajcarska podr žnica »Narodnega Doma« v Ljubljani. Od mnogih strani prihajajo nam vprašanja, v kaki zvezi da je krajcarska podržnica z upravnim odborom »Narodnega doma«?

U odgovor sledeće: Ustanovitelji krajevske podružnice «Narodnega Doma», iz-
vzemši g. dr. Starčeta, ki sprejema vse
dopise in ki bo vsprejemal tudi vse kraje-
carske, oziroma desetakrjarske doneske,
niso identični z upravnimi odborniki «Na-
rodnega Doma».

Krajevska podružnica «Narodnega
Doma» je družba mlajših, za zgradbo
«Narodnega Doma» zavzetih, in Ljubljani
bivajočih Slovencev, ki so si stavili za
nalogo, po zgoraj omenjeni poti pospeše-
vati lepo idejo zgradbe «Narodnega Doma»
v Ljubljani, ter vsajrajnim delovanjem
kolikor toliko pripomoči, da se ta ideja
prav kmalu vresniči.

Pri tej priliki bodi omenjeno, da se
bodo došli doneski isto tako objavljali po
časopisih, kakor se objavljajo doneski, ki
dobajajo upravnemu odboru, in sicer s
številko razprodane knjižice in s krajem
od koder je knjižica došla. Kakor poiz-
vedamo iz privatnih poročil, pričakovati
je uže prav v kratkem pošiljatve prvih
doneskov.

Iz različnih krajev, posebno pa iz
Gorenjskega in Štajarskega, in od raz-
ličnih stanov, došle so nam objave za po-
verjeništa, bodi si takoj v začetku, bodi
si vsled pozivov po časopisih. Od jedne
strani se pa pogreša še vedno isto zani-
manje, katero bi lahko toll koristno vpliv-
valo na celo stvar. V mislih nam je
krasni spol, čegar vplivna in zelo vspešna
beseda pri tucih prilikah je občeznana.
Res, da imamo tudi uže nekaj poverjenic
in vsa čast č. gospem in gospicam, ki
so uže dejansko pokazale, da se za našo
idejo živo zanimajo.

Toda v občem interesu celega podjetja
želeli bi bilo, da bi postojalo število po-
verjenic in podpornic od dne do dne
večje, da bi naglo rastlo.

Hanka Slavija pridobila si je
jako znamenito veljavo. To nam dokazuje
okolnost, da jo je c. kr. glavno ravnate-
ljestvo avstrijskih državnih železnic s po-
sebno okrožnico z dne 5. aprila t. l. pri-
poročilo vsem svojim uradnikom in služ-
bencem. Mi z veseljem beležimo to vest,
ker nam dokazuje, kako celo c. kr. dr-
žavna oblastva vedo ceniti poslovanje naj-
večjega slovanskega zavoda v naši državi.

Kolera na Španjskem vedno še enako
hudo gospodari. Zboli na dan okoli 5000
in umre okoli 2000 ljudi. V Madridu pa
ni huda, ker tam jih zboli na dan okoli
50 in 20 umre. — Tudi v Marzliji se je
ta bolezen nekoliko bolj vkoreninila, umre
tam na dan okoli 35 ljudi. V druge kraje
se ni še zatrosila.

Smrt trtni uši. Posrečilo se je nekda,
ako se potrjuje, najti sredstvo zoper trtno
uš, to je amonjak. Naredi se okoli trte
grabnik, v ta se vlije 100 gr. amonjaka,
ki je zmešan s dvema litroma vode, in
ko se zemlja s tem napoji, se zopet prst
nazaj zagrebe. Tako ravnanje ne škoduje
prav nič trti, a uši vse poginejo.

Premožni Slovenci. Kakor smo
uže poročali, je zanimanje med občinstvom
jako živahno in knjižice za nabiranje do-
neskov za «Narodni Dom» se pridno raz-
pošiljajo. Oglasilo se je mnogo poverjenikov,
kateri nas podpirajo pri tem podjetju ter
nabirajo male krajevske doneske pri
svojih znanih in prijateljih. Res je, da
se po tej poti veliko nabira, in v teku
nekaj let dobimo potrebno svoto za zgradbo
«Narodnega doma». Tako so ravnali vsi
narodi, kateri so s svojimi močmi hoteli
doseči kak naroden namen. Toda povsod
se je tudi čulo o večih svotah, katere so
narodni voditelji, veljavni in premožni
narodnjaki prostovoljno položili na oltar
domovine. Zikaj bi se tudi pri nas to
ne moglo zgoditi. Sicer ni toliko kapitala v
narodnih rokah, da bi, kakor naši bratje
Čehi in Hrvatje po tisočakah nabirali, ven-
dar lahko z manjšimi svotami pričnemo.
Recimo, da je 1000 premožnih rodoljubov
na Slovenskem. Od teh si gotovo sleherni
more kapiti celo knjižico z Ikrjarskimi
doneski, oziroma plačati bi za 1 leto 12
gold. Svota bi znašala na leto 12.000
gold., katera bi se po tej poti nabrala, in
prepričani smo, da bi nihče od vseh teh
1000 premožnih rodoljubov ne občutil za
radi tega kaknega pomanjkaja. Ko se je
sprožila misel «Narodnega doma» v Liu-
bljani, oglasilo se je mnogo rodoljubov,
kateri so prostovoljno donasili po 5 gold.,
po 3 gold. na mesec. Zaspala je pa ta
lepa ideja in preteklo je uže leto dni, ko
so ti doneski izostali. Zakaj? Gotovo ne,
ker niso dotični mogli vplačevati, nego
zaradi mlahnosti do tega narodnega po-
djetja. Toda vse se še lahko popravi, po-
ravna. Pot, po kateri odpade vsako po-
verjenišvo, vsako posamezno mesečno na-
biranje, ter ob jednem sigurna kontrola
je ta, da se dotični rodoljubi blagovoljno
oglasiti potom dopisnic, da želé eno celo
knjižico s krajevske doneski, oziroma,
da plačajo 1 gold. na mesec. Pošlje se
jim potem knjižica, za katero se plači na
enkrat 12 gold. za celo leto, gotovo za
premožne rodoljube ne preveč. Kdor pa
hoče kaj več žrtvovati, slobodno mu, ter

se bo zahvalno vsprejelo. Tedaj premožni
rodoljubi, žrtvujte 12 gold. na leto, saj
pridejo komaj 3 kr. na dan, in pripomogli
bojete k našemu narodnemu podjetju. K
«Narodnemu domu» z izdatno svoto. Pro-
simo Vas, oglašajte se kmalu pri podpisani
podružnici, kajti *bis dat, qui cito dat.*
«Krajevska podružnica «Narodnega
Doma» (Dr. Jos. Stare) v Ljubljani.

Naznanilo.

Na zahtevanje odličnih rodoljubov pri-
redi se v dan 23. avg. po besedi za ne-
plesajoče gospode banket v Čitalničnih
prostorih. Ona gospođa, koja se ga misli
udeležiti, blagovoli se javiti podpisnemu
vsaj do petka t. j. 24. t. m. Tudi bi nam
bilo drago, da vsak udeleženec banketa
priloži javljuje se jeden goldinar.

Ajdovičina dne 15. avgusta 1885.

Za odbor dijaške veselice v Vipavi:

Peter DeFranceschi.

Tržno poročilo.

Kava — še precej iskana, cene jako
trdne z dobro tendenco.

Sladkor — cene jako trdne s tendenco,
da še više postanejo.

Sadje — malo obrajtano, cene slabe.

Olje — neznatna kupčija, cene ne-
spremenjene, ali šibke.

Petrolje — cena nespremenjena, a
jako trdna.

Domáci pridelki in žito — malo kupčije
cene jako slabe, nazadajoče.

Les — iskan, cene trdne.

Seno — dobro konjsko stane f. 1.20
do 1.30, volovsko f. 1.50 do 1.60.

Borsno poročilo.

Državnih papirjev kurzi so te dni
celo viši postali pri vsem tem, da na borski
vlada največa tišina.

Dunajska Borsna

dne 19. avgusta

Enotni drž. dolg v bankovcih	82 gld 85 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	83 • 60
Zlata renta	108 • 95
5% avst. renta	99 • 80
Delnice narodne banke	875 • —
Kreditne delnice	287 • —
London 10 lir sterlin	124 • 80
Napoleon	— • —
C. kr. cekini	9 • 89 1/2
100 državnih mark	5 • 91

FRANCO JERŠEK odprl je novo
pekarno

v ulici *Corsia Stadion*, v hiši, kder je
bila poprej gostilna *Cervo d'oro*. —
Njega priporoča tudi odbor *delalskega*
podpornega društva v namen, da se
posebno Slovenci pri njem poslu-
žujejo ker je moč podpore vreden
in izdeluje izvrstni kruh po primer-
nej cen.

Marijacejske
želodečne kapljice.

izvrstno delujoče zdravilo
pri vseh boleznih na že-
lodcu. Neorecenljive do-
brote je posebno v vseh nji-
hov pri netočnosti, sla-
bosti želodca, ako z grla,
smrdi, napenjanju, kislem
pehanju, koliki, želodeč-
nem kataru, gorečiče
(rzavci/pri preobilnej) pro-
dukciji slin, rumenici blu-
vanji in gnjusu, glavobolu, (ako boli iz želodca),
krč v želodcu, zabasanju, preobilnosti jedi in pijac
v želodcu, proti glistam, boleznim na vranici in
jetrih in tudi roči zlati žili ali ha morojdam.
Cena steklenici je z nakazom vred samo 35
nov. Glavni zalog ima lekarničar «k angelju
varhu».

D. Brady Kremšier,
Morava.

V Trstu jih pa dobiti pri lekarničarju J.
Seravallio blizu starega sv. Antona.

Agencija za posredovanje
u službah in kod stanovanja
E. GEROMINI-JA
priskrbuje službe svake vrste u Au-
striji i inozemstvu. Kupuje i prodava
kuće, po najugodnijimi pogodbami.
Piazza Ponterosso br. 2. I. kat.

J. C. Juvančič, posestnik vinogra-
dov na Bizeljskim, zaloga in domicil Liu-
bljana priporoča bela Bizeljska vina od
14 do 20 for. 1884 leta, 1883 po 20—24.
Dolenca rudečkastega od 14 do 20 for.
Uzori samo od 56 litrov naprej.

Agenti za prodajo strojev mlatilnic,
slamosresnic itd. proti pro-
viziji dobó služb. Kje? pove uradništvo.
3—1

Svicarska
ČOKOLADA
in
CACAO
iz tovarna
AMÉD. KOHLER & FILS v LAUSANNE (Švica)
ustanovljene 1830 leta.
Odklikovano z medaljami Prvega ted.
Generalni posredovalci za Avstro-Ogrsko
IX. Berggasse št. 18.
L. H. BERNSTEIN na DUNAJI
Svicarska
Čokolada
in
CACAO.

Assicurazioni generali

v Trstu

(društvo, ustanovljeno leta 1831)

To društvo je ražtegnolo svoje delovanje
na vse veje zavarovanja, posebno pa: na zava-
rovanje proti požaru — zavarovanje stekla —
zavarovanje proti toči — zavarovanje po morju
in po kopnem odposlanega blaga in zava-
rovanje na življenje.

Društvena glavnica in reserva
dne 31. decembra 1884 f. 31,490.875-83
Premije za poterjati v nasled-
njih letih f. 21,006.641-83
Glavnica za zavarovanje žive-
nja do 31. decembra 1884. f. 83,174.457-98
Plačana povračila:
a) v letu 1884 f. 8,637.596-13
b) od začetka društva do 31.
decembra 1884. f. 178,423.338-51
Letni računi, izkaz dosedaj plačanih od-
škodovanj, tarife in pogoje za zavarovanje in
sploh vsa natančnejša pojasnila se dobó v Trstu
v uradu društva: Tergesteo, scala III. v prvem
nadstropji.

Naj se inserira
le ako se prej plača za oves pri
G. B. DAUBEI & dr.
IG. KNOLL
centralno odpravništvo
in domačih in tujih listih
DUNAJ, I. Am Hof 5.
Vsaki dan se odda več manjših
vseh vrst na vse liste, časopise
in kolonijalne vane, sveta,
Pozornost vane, sveta,
i centralne pragmatike.
Pri vsaki manjši
družbi vedno

Tržaška hranilnica
Sprejemlje denarne vloge v bankov-
cih od 50 soldov do vsacega
zneska vsak dan v tednu, ra-
znen praznikov, in sicer od 9
ure do 12 ure opoldne. Ob
nedeljah pa od 10. do 11. ure
zjutraj. Obresti na knjižice . 3%
Plačuje vsak dan od 9. do 12. ure
opoldne. Zneske do 50 gld.
prav orecej. zneske od 50 na-
prej do 100 gld. je treba od-
povedati en dan poprej, zneske
od 100 do 1000 gld. z od po-
vedjo 3 dni, čez 1000 gold. z
odpovedjo 5 dni.
Eskomptuje menjice, domicillirane na
tržaškem trgu po 3 1/2%
Posojuje na državne papirje avstrij-
sko-ogrške do 1000 gl. po . . . 4 1/2%
više zneske v tekočem ra-
čunu po 4 1/2%
Daje denar tudi proti vknjiženju na
posestva v Trstu, obresti po
dogovoru.
Trst, 24. marelja 1883.

Elija Treves
izreže kurje očesa brez vse bolečine.
Stanuje ulica della Becherie št. 13.
Odprto je od 3 do 6 ure popoldne.
Piazza Rosario št. 3, I. nadst.

Na leto, akose
abonira plača
le 2 for.

VLAHOV
Likver okrepjujući želudac
odobren po viših oblastih sa dekretom a
pripravljen od
ROMANO VLAHOV
Šibenik (Dalmacija) sa filialkom u Trstu,
Vla S. Lazaro Br. 1.-A.

Ovaj likver, koji se uzim-
lje mješan sa vodom, kavom,
vinom, teom li juhom. sa-
stavljen je iz vegetalnih so-
kova, imajudih zdravotna
svojevta, te se njegovo ne-
posredno djelovanje pokazuje
u želudcu i kod probavljia-
judih organah; nadalje čisti
krv izpravljajuć slabinu i
tromost i pospešujuć tek.
On čisti polagano, uništuje
gljiste ublažujuć kroničke
hrapavosti jetarah, slezena,
umanjujuć sve malo po malo
zastarjele bolesti hemoroidah.
Uzme li se likera danomice,
čuva od otrovnih miazmah,
proizviruđih koli od pokva-
rana zraka, toll od epidemijah, zato je
izvrstan liek proti *groznici* i proti *koleri*.
Ono pako što sadnjava pravu osebinu
likera u zdravstvenoj struci jest, što
oslobadja ljude odane sređi i pokunje-
nosti od škodnih posledicah, koje čo-
vječanstvu daje veliki broj nesrećnih.
Zaista iza malo danah čovjek, koji se
služi tim likerom čuti, da mu je povra-
ćena životna snaga, i čuvstvo blagostanja
čini ga zadovoljnim, probudjenim i svje-
žim za svaki rad. 3—
Da se olahkoti kupovanje občinstvu
gospodar tvornice ogovao je na široko
razprodaju svoga likera, koji se može
dobiti u svih kavarah i rakijašnicah.

Komoditeta in ekonomija
zadnja novost.

Pečati z automatičnim aparatom so dobro rabljivi
zarad natančnosti in hitrosti, s katero se more ti-
skati z njimi in zarad trajnosti, ali vendar še pre-
več stanejo. Pečati na roko so bolj ekonomični, ali
trebajo preveč posttranskih priprav.
Elegantni automatični pečat «Merkur»
kakor je tukaj naslikan pa ima vse prednosti au-
tomatičnih pečatov, a zarad priprate konstrukcije in
lahkote stane le fr. 3.50.
Novi pečat MERKUR z automatičnem barvilom
dobi se le v 64-20
odlikovanem grafičnem zavodu
H. FREISINGER-JA
Lloydova palača ulica „Mercato vecchio“ 4
V TRSTU.